

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2025
IJTIMOIY FANLAR

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

G.M.Bozorova	
Sayyid Sharif Jurjoniyni ontologik va gnoseologik qarashlari.....	115
L.S.Sultonova	
Sharq allomalarining ilmiy merosida bag'rikenglik va murosa madaniyati masalasi va uning yurtimiz taraqqiyotida tutgan o'rni.....	119
U.K.Kurbanova	
Abu Ismoil Abdulloh Ansoriy tasafuviy qarashlarining falsafiy tahlili	124
M.H.Mo'minova	
Ibn Sino asarlari va risolalarining ilm-fan taraqqiyotida tutgan o'rni	128
K.J.Ochilova	
Imom At-Termiziya oid tadqiqotlarning ilmiy tahlili	132
B.X.Karimov	
Ongni boshqarish falsafasi.....	136
R.S.Raupova, Sh.Bobokalonova	
Abu Ali Ibn Sino buyuk faylasuf va gumanist olim	141
P.X.Qaxorov	
Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi	147
U.M.Paxriddinov	
Globalashuv jarayonlarining O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-falsafiy tahlili	152
Z.B.G'ulomov	
Dezinformatsion ziddiyatlar sharoitida yolg'on axborotlarni ijtimoiy fikr va jamoatchilik nazorati asosida tartibga solish istiqbollari.....	158
A.A.Tojiddinov	
Abu Ishoq Kalobodiy ilmiy merosining zamonaviy tadqiqotlarda o'rganilishi masalalari.....	164
G.A.Qamariddinova	
"Rashahotu aynil-hayot" asaridagi rashhalarda jamiyat rivojlanishiga doir g'oyalarning falsafiy tahlili	172
H.H.Yuldashxodjaev	
Musoxonxoja Dahbidiy asarlarida Xojagon-Naqshbandiya ta'limotidagi g'oyalarning qiyosiy tahlili.....	175
H.H.Yuldashxodjaev	
Musoxonxoja Dahbidiy asarlarida Xojagon-Naqshbandiya ta'limotidagi g'oyalarning qiyosiy tahlili (2-qism).....	180
Z.I.Narziyev	
Aziziddin Nasafiyning "Tanzil" asari - tasavvuf falsafasiga oid muhim manba	185
M.M.Mamasaliyev	
Postmodern jamiyatda o'zgalarga toqatlilik qadriyatlarining falsafiy-intellektual asoslari.....	189

SIYOSAT

T.A.Azizov	
Favqulodda ekologik vaziyatlarni bartaraf etishga oid davlat siyosatini amalga oshirish mexanizmlarining xorij tajribalarini qo'llash imkoniyatlari.....	193
S.U.Yuldashev	
Davlat boshqaruvida ijtimoiy-madaniy texnologiyalarning ratsionallashtirish	197
O'.N.Ahmedova	
Kuchli ijtimoiy siyosat va ma'naviy tarbiya strategiyasi	201
X.R.Ikramov	
Yangi O'zbekistonda fuqarolik xizmati sohasida kadrlarni tayyorlash tizimini modernizatsiyalash zaruriyati.....	205
A.M.Abjalov	
Jamoat xavfsizligi tizimida axborot texnologiyalarni joriy etishning ijtimoiy-siyosiy mohiyati	210
G.B.Umarova, A.Nurullaeva	
Mahalla – totuvlik va bag'rikenglik omili: Markaziy Osiyo mintaqasi tajribasi	214
S.S.Yakubov	
Kanada: milliy birlikka erishish tajribasi	218

UO'K: 331.551+314.74 (575.1)

**GLOBALASHUV JARAYONLARINING O'ZBEKISTONDAGA MEHNAT
MIGRATSIYASIGA TA'SIRINING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI****СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ПРОЦЕССОВ ГЛОБАЛИЗАЦИИ
НА ТРУДОВУЮ МИГРАЦИЮ В УЗБЕКИСТАН****SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF THE IMPACT OF GLOBALIZATION
PROCESSES ON LABOR MIGRATION TO UZBEKISTAN**

Paxriddinov Umidjon Mo'minovich
Farg'ona davlat universiteti tadqiqotchisi

Аннотация

Mazkur maqolada globalashuv jarayonlarining O'zbekiston Respublikasidagi mehnat migratsiyasiga ta'siri ijtimoiy-falsafiy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Hozirgi kunda dunyoda kechayotgan integratsion jarayonlar, iqtisodiy va texnologik rivojlanish, xalqaro mehnat bozorida o'zgarishlar O'zbekiston fuqarolarining mehnat migratsiyasiga chiqish sabablariga va uning oqibatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Mehnat migratsiyasi faqat iqtisodiy hodisa bo'lib qolmay, balki ijtimoiy, madaniy va falsafiy jihatlarini ham qamrab oluvchi murakkab jarayon sifatida o'rganiladi. Mavzu doirasida olib borilgan izlanishlar globalashuv omillarining migratsiya jarayonlariga ta'siri tizimli yondashuv asosida tahlil qilinadi. Xususan, xalqaro mehnat bozorining talab va taklif muvozanati, migratsiya siyosatining rivojlanishi, davlat tomonidan amalga oshirilayotgan tartibga solish choralari va ularning samaradorligi muhokama qilinadi. O'zbekiston mehnat migrantlarining asosiy yo'nalishlari, ularning jamiyatga ta'siri, ijtimoiy moslashuvi, iqtisodiy ahvolidagi o'zgarishi hamda mehnat migratsiyasining milliy rivojlanish strategiyasidagi o'rni ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, tadqiqotimizda mehnat migratsiyasining ijobiy va salbiy jihatlari tahlil qilinib, uning natijasida yuzaga keladigan demografik va ijtimoiy muammolar, oilaviy va madaniy o'zgarishlar, bilim va malaka migratsiyasi kabi masalalar yoritiladi. Shu bilan birga, O'zbekiston davlatining migratsiya siyosatini takomillashtirish bo'yicha ilg'or strategiyalar va tavsiyalar keltiriladi. Ushbu maqola O'zbekiston mehnat migratsiyasi jarayonlarini chuqurroq tushunishga qaratilgan bo'lib, uning falsafiy va ijtimoiy jihatlarini ochib berishga xizmat qiladi.

Аннотация

В данной статье анализируется влияние процессов глобализации на трудовую миграцию в Республике Узбекистан с социально-философской точки зрения. Происходящие в настоящее время в мире интеграционные процессы, экономическое и технологическое развитие, изменения на международном рынке труда оказывают существенное влияние на причины и последствия трудовой миграции граждан Узбекистана. Трудовая миграция изучается не только как экономическое явление, но и как сложный процесс, охватывающий социальные, культурные и философские аспекты. Исследования, проведенные в рамках темы влияния факторов глобализации на миграционные процессы, анализируются на основе системного подхода. В частности, обсуждается баланс спроса и предложения на международном рынке труда, развитие миграционной политики, меры государственного регулирования и их эффективность. Будут рассмотрены основные направления трудовой миграции Узбекистана, их влияние на общество, социальная адаптация, изменение экономического положения, а также роль трудовой миграции в национальной стратегии развития. Кроме того, в нашем исследовании анализируются плюсы и минусы трудовой миграции и освещаются такие вопросы, как возникающие в результате демографические и социальные проблемы, семейные и культурные изменения, а также миграция знаний и навыков. При этом будут представлены прогрессивные стратегии и рекомендации по совершенствованию миграционной политики государства Узбекистан. Данная статья направлена на более глубокое понимание процессов трудовой миграции в Узбекистане и служит для раскрытия ее философских и социальных аспектов.

Abstract

This article analyzes the impact of globalization processes on labor migration in the Republic of Uzbekistan from a socio-philosophical point of view. Currently, the integrative processes taking place in the World, Economic and technological development, changes in the international labor market have a significant impact on the reasons for the exit of citizens of Uzbekistan to labor migration and its consequences. Labor migration is studied not only as an economic phenomenon, but also as a complex process covering social, cultural and philosophical aspects. Research carried out within the framework of the topic analyzes the influence of globalization factors on migration processes on the basis of a systematic approach. In particular, the balance of supply and demand of the international labor market, the development of migration policies, regulatory measures carried out by the state and their effectiveness are discussed. The main areas of labor migrants of Uzbekistan, their impact on society, social adaptation, changes in their economic situation and the role of labor migration in the national development strategy are considered. In addition, in our study, the positive and negative aspects of labor migration are analyzed and issues such as demographic and social problems arising from it, family and

FALSAFA

cultural changes, knowledge and skill migration are covered. At the same time, advanced strategies and recommendations for improving the migration policy of the state of Uzbekistan are presented. This article is aimed at a deeper understanding of the processes of labor migration of Uzbekistan, which serves to reveal its philosophical and social aspects.

Kalit so'zlar: globallashuv, mehnat migratsiyasi, O'zbekiston, ijtimoiy-falsafiy tahlil, migratsiya jarayonlari, iqtisodiy omillar, siyosiy ta'sir, davlat siyosati, madaniy transformatsiyalar, strategik yondashuvlar.

Ключевые слова: глобализация, трудовая миграция, Узбекистан, социально-философский анализ, миграционные процессы, экономические факторы, политическое влияние, государственная политика, культурные преобразования, стратегические подходы.

Key words: globalization, labor migration, Uzbekistan, socio-philosophical analysis, migration processes, economic factors, political influence, public policy, cultural transformations, strategic approaches.

KIRISH

Globallashuv jarayonlari zamonaviy dunyoning asosiy tendensiyalaridan biri bo'lib, ijtimoiy hayotning barcha sohalariga, shu jumladan iqtisodiyot, siyosat, madaniyat va ijtimoiy munosabatlarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, mehnat migratsiyasi ichki ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar va transmilliy omillar bilan belgilanadigan murakkab va ko'p bosqichli hodisadir.

O'zbekiston Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyev mehnat migrantlari va ularning oilalarini qo'llab-quvvatlash muhimligini bir necha bor ta'kidlab, buni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri deb bildi. Uning ta'kidlashicha, migrantlar nafaqat o'z oilalarini qo'llab-quvvatlash, balki O'zbekiston iqtisodiyotiga hissa qo'shish orqali mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Prezident fuqarolarning ichki va tashqi mehnat huquqlarini himoya qilish uchun sharoit yaratish zarurligini ta'kidladi.

Bundan tashqari, Shavkat Mirziyoyev migrantlarni xalqaro mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish maqsadida o'qitish, shu jumladan kasbiy va til ta'limi muhimligiga e'tibor qaratdi. Shu munosabat bilan 100 ming fuqaroga uyushgan mehnat migratsiyasi uchun kasb va chet tillarini o'rgatish bo'yicha dasturlar boshlandi [1.].

Globallashuv sharoitida xavfsiz va qonuniy migratsiya jarayonlarini ta'minlash ko'p qirrali vazifadir. Prezident mehnat migratsiyasi masalalarini hal qilish uchun tizimli hamkorlik va samarali mexanizmlarni joriy etish zarurligini ta'kidladi [2.].

Shunday qilib, Shavkat Mirziyoyev o'z nutqlari va tashabbuslarida globallashuv jarayonlarining mehnat migratsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-falsafiy jihatlariga alohida e'tibor qaratib, migrantlarning huquqlarini himoya qilish, ularning kasbiy tayyorgarligi va ijtimoiy moslashuvi muhimligini ta'kidlaydi.

Ijtimoiy va falsafiy nuqtai nazardan, globallashuv sharoitida mehnat migratsiyasi nafaqat eng yaxshi mehnat va hayot sharoitlarini izlash bilan bog'liq iqtisodiy jarayon, balki ijtimoiy adolat, inson kapitali, madaniy o'ziga xoslik va integratsiya masalalariga ta'sir ko'rsatadigan hodisa sifatida qaraladi. Ushbu muammoni tahlil qilishning nazariy bazasini Z.Bauman [3. 89-94.] ("global zamonaviylik" tushunchasi va aholining harakatchanligi), M.Kastels [4. 55-56.] (axborot jamiyati va global oqimlar nazariyasi), A.Turen [5. 124.] (globallashuv sharoitida ijtimoiy harakatlarni tahlil qilish) va boshqalar tashkil qilishadi.

Globallashuv sharoitida mehnat migratsiyasining falsafiy tahlili harakat erkinligi, mehnat axloqining o'zgarishi, muhojirlarning ijtimoiy moslashuvi, migratsiyaning milliy o'ziga xoslikka ta'siri va mahalliy jamoalarning barqarorligi kabi tushunchalarni ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, davlatlarning chet elda ishlaydigan fuqarolari uchun ma'naviy javobgarligi va migratsiya oqimlarini tartibga solishning yangi strategiyalarini shakllantirish zarurati dolzarbdir.

Amalda, globallashuv jarayonlarining O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'siri migratsiya oqimlarining kuchayishi, bandlik tuzilmasining o'zgarishi, ijtimoiy harakatchanlikning o'zgarishi va davlat va jamiyat uchun yangi muammolarning shakllanishida namoyon bo'lmoqda.

So'nggi o'n yilliklarda O'zbekiston mintaqadagi mehnat migratsiyasining eng yirik manbalaridan biriga aylandi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston fuqarolarining katta qismi MDH mamlakatlarida (birinchi navbatda Rossiya va Qozog'istonda), shuningdek Janubiy Koreya, Turkiya va yaqin Sharq mamlakatlarida ish bilan ta'minlangan. Mehnat migratsiyasini keltirib chiqarayotgan quydagi asosiy omillarni keltirib o'tamiz:

- **iqtisodiy sharoitlar** (ishsizlikning yuqori darajasi, ayrim tarmoqlarda kam ish haqi); demografik omillar (yoshlar aholining katta qismini tashkil qiladi, bu esa ish joylariga talabni oshiradi);

- **ijtimoiy sabab(motiv)lar** (yashash sharoitlarini yaxshilash, oilalar va qarindoshlarni qo'llab-quvvatlash istagi);

- **institutsional shartlar** (migratsiya qonunchiligini liberallashtirish siyosati, xalqaro shartnomalarni ishlab chiqish).

Shu bilan birga, mehnat migratsiyasi bir qator muammolar bilan bog'liq deb o'ylaymiz, bularga: muhojirlarning ijtimoiy ishonchsizligi, mehnatdan foydalanish, kamsitish, mezb-on mamlakatlarda integratsiyaning murakkabligi, malakali kadrlarni yo'qotish xavfi (miya oqishi) va mamlakat ichidagi ijtimoiy aloqalarning zaiflashishi.

O'zbekistonning zamonaviy migratsiya siyosati mehnat migrantlarining huquqlarini ta'minlash, ularni ijtimoiy himoya qilish uchun sharoit yaratish, reintegratsiya dasturlarini ishlab chiqish va malakali mutaxassislarning qaytishini rag'batlantirishga qaratilgan. Biroq, davlat migratsiya siyosati samaradorligini oshirish, xalqaro hamkorlikni takomillashtirish va migratsiya jarayonlarini tartibga solishning yangi mexanizmlarini izlash masalalari dolzarbligicha qolmoqda.

Shunday qilib, globallashuv sharoitida mehnat migratsiyasini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish uning sabablari, oqibatlari va ushbu hodisani boshqarishning mumkin bo'lgan strategiyalarini chuqur tushunish uchun zarurdir. Ushbu muammoni o'rganish migratsiya siyosatini takomillashtirish va migrantlarning o'zlari uchun ham, umuman jamiyat uchun ham migratsiyaning salbiy oqibatlarini minimallashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Globallashuv jarayonlarining O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'sirini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish nazariy tadqiqotlar va empirik ma'lumotlarni birlashtirgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Quyida ushbu mavzu bo'yicha asosiy ilmiy ishlar va manbalar, shuningdek, bunday tadqiqotlarda qo'llaniladigan metodologik yondashuvlar haqida umumiy ma'lumot berilgan.

Tadqiqotimiz doirasida ilmiy adabiyotlar va boshqa manbalarni o'rganib chiqib, quydagilarni havola qilamiz:

"O'zbekiston Respublikasida mehnat migratsiyasi: ijtimoiy, huquqiy va gender jihatlarini" maqolalar to'plami [6. 204] Ushbu jamlama O'zbekistonda ichki va tashqi mehnat migratsiyasiga oid tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Maqolalar migratsiyaning ijtimoiy va huquqiy jihatlarini, shuningdek, migratsiya jarayonlari bilan bog'liq gender masalalarini ko'rib chiqadi.

"Ijtimoiy-madaniy omillarning O'zbekiston tashqi mehnat migratsiyasi jarayonlariga o'zgarishining ta'siri" nomli maqola [7. 76-108.] Mazkur ishda O'zbekistondan tashqi mehnat migratsiyasiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-madaniy omillardagi o'zgarishlar tahlil qilinadi. Muallif qadriyatlar va ijtimoiy me'yorlarning o'zgarishi migratsiya jarayonlariga qanday ta'sir qilishini ko'rib chiqadi.

"O'zbekiston Respublikasida mehnat migratsiyasini tartibga solishning zamonaviy tendensiyalari" nomli maqola [8. 38-52.]. Ishda mehnat migratsiyasining nazariy jihatlarini, migratsiya jarayonlarining xususiyatlari va xalqaro mehnat bozorining roli muhokama qilinadi. Muallif O'zbekistonda migratsiyani tartibga solishning zamonaviy tendensiyalari va yondashuvlarini tahlil qiladi.

"Globallashuv sharoitida migratsiya jarayonlari va ularning mintaqaviy barqarorlikka ta'siri" nomli maqolasi [9. 85-96.] Unda globallashuv jarayonlarining xalqaro migratsiyaning kuchayishi va uning milliy va mintaqaviy barqarorlikka ta'sirini tahlil qilishga bag'ishlangan. Muallif globallashuv va migratsiya oqimlari o'rtasidagi munosabatni ko'rib chiqadi.

"Migrantlarning zaifligi va Markaziy Osiyodagi integratsiya ehtiyojlari: qaytariladigan migratsiyaning asosiy sabablari va ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari" ma'ruza [10. 288.] Markaziy Osiyoda, shu jumladan O'zbekistonda qaytariladigan migratsiya masalalariga bag'ishlangan. Migratsiya sabablari, muhojirlarning zaifligi va uyga qaytgandan keyin ularning integratsiya ehtiyojlari ko'rib chiqiladi.

Tadqiqot metodologiyasi O'zbekistonda globallashuvning mehnat migratsiyasiga ta'sirini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish uchun quyidagi uslubiy yondashuvlar qo'llaniladi:

- **tizimli tahlil** usuli, unda iqtisodiy, madaniy va siyosiy omillar o'rtasidagi munosabatlarni hisobga olgan holda mehnat migratsiyasini kengroq ijtimoiy tizimning bir qismi sifatida ko'rib chiqish;

- **qiyosiy tahlil** usul, umumiy tendensiyalar va o'ziga xos xususiyatlarni aniqlash maqsadida O'zbekistonda va boshqa mamlakatlarda migratsiya jarayonlarini qiyosiy tahlil qilish;

- **sifatli tadqiqot** usullari, migrantlarning tajribasi, ularning motivatsiyasi va ular duch keladigan muammolarni chuqur tushunish uchun intervyular, fokus-gruhlar va kuzatuvlarni o'tkazish;

FALSAFA

- *miqdoriy tadqiqot* usullari, migratsiya oqimlari, migrantlarning demografik xususiyatlari va migratsiya bilan bog'liq iqtisodiy ko'rsatkichlar bo'yicha statistik ma'lumotlarni tahlil qilish;

- *tarixiy yondashuv* usuli, globallashuv sharoitida O'zbekistonda migratsiya jarayonlarining evolyutsiyasini o'rganish, migratsiya siyosati va jamoatchilik idrokidagi o'zgarishlarni tahlil qilish;

- *normativ tahlil* usuli, mehnat migratsiyasini tartibga soluvchi mavjud Qonunchilik va siyosiy asoslarni baholash va ularning globallashuvning zamonaviy muammolariga muvofiqligi. Ushbu metodologik yondashuvlarni qo'llash globallashuv jarayonlarining O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'sirini har tomonlama tushunish va ushbu sohada siyosat va amaliyot uchun asosli tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Globallashuv jarayonlarining O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'sirini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish iqtisodiy, ijtimoiy-madaniy va siyosiy jihatlarni qamrab oluvchi ko'p qirrali tadqiqot sohasidir. Quyida ushbu mavzu bo'yicha asosiy ilmiy natijalar va akademik munozaralar haqida umumiy ma'lumot berilgan. Iqtisodiy jihatlar Globallashuv xalqaro mehnat migratsiyasini kuchaytirishga yordam beradi, bu esa O'zbekiston iqtisodiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bir tomondan, migrantlarning pul o'tkazmalari oilalar farovonligini oshirish va kichik biznesni rivojlantirish orqali mamlakat iqtisodiyotini qo'llab-quvvatlaydi. Boshqa tomondan, malakali kadrlarning chiqib ketishi iqtisodiyotning ayrim sohalarida mutaxassislarning kamomadiga olib kelishi mumkin. "O'zbekiston Respublikasida mehnat migratsiyasi: ijtimoiy, huquqiy va gender jihatlari" [6. 204] nomli maqolalar to'plamida E.V.Abdullayeva ushbu iqtisodiy oqibatlar ko'rib chiqiladi, shuningdek, migratsiya jarayonlarini tartibga solishni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Ijtimoiy-madaniy jihatlari sifatida, globallashuv ta'siri ostida ijtimoiy-madaniy omillarning o'zgarishi migratsiya jarayonlariga ta'sir qiladi. Qiymat yo'nalishlarining o'zgarishi, hayot sifatini yaxshilash va professional o'zini o'zi anglash istagi ko'plab o'zbekistonliklarni mamlakat tashqarisida imkoniyatlar izlashga undaydi. "Ijtimoiy-madaniy omillar transformatsiyasining O'zbekiston tashqi mehnat migratsiyasi jarayonlariga ta'siri" [7. 76-108.] nomli maqolada ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar bilan bog'liq migratsiya jarayonlaridagi o'zgarishlarni tahlil qiladi.

Siyosiy jihatlari sifatida globallashuv davlat migratsiya siyosatini yangi haqiqatlarga moslashtirishni talab qiladi. O'zbekiston mehnat migratsiyasini tartibga solish, mezbon davlatlar bilan shartnomalar tuzish va muhojirlarni qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish bo'yicha choralar ko'rmoqda. Biroq, muhojirlarning huquqlarini himoya qilish va ularning ijtimoiy integratsiyasi bilan bog'liq muammolar mavjud. "Globallashuv sharoitida migratsiya jarayonlari va ularning mintaqaviy barqarorlikka ta'siri" [9. 85-96.] nomli maqolada migratsiyaning siyosiy jihatlari va uning mintaqadagi barqarorlikka ta'siri muhokama qilinadi.

Akademik muhitda globallashuv sharoitida mehnat migratsiyasining afzalliklari va xavflari o'rtasidagi muvozanat to'g'risida munozaralar davom etmoqda. "Malakali kadrlar migratsiyasi", muhojirlarning ijtimoiy moslashuvi, madaniy o'ziga xoslikni saqlash va samarali integratsiya strategiyalarini ishlab chiqish zarurligi muhokama qilinadi. "Migratsiya hodisasini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish" [11.] nomli dissertatsiya ishi migratsiyaning falsafiy jihatlari, shu jumladan insonning erkin harakatlanish huquqini va migratsiyaning jamiyatning ijtimoiy tuzilishiga ta'sirini o'rganadi.

Shunday qilib, globallashuvning O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'sirini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish migratsiya jarayonlarini samarali boshqarish uchun qo'shimcha tadqiqotlar va kompleks yondashuvlarni ishlab chiqishni talab qiladigan keng ko'lamli masalalarni qamrab oladi.

XULOSA

Tadqiq qilingan masala yuzasidan quydagi ilmiy-nazariy xulosalarni keltiramiz:

1. Globallashuv mehnat migratsiyasini kuchaytirish omili sifatida namoyon bo'lishi. Globallashuv O'zbekistondan mehnat migratsiyasini kuchaytirishga yordam beradi, chunki jahon hamjamiyatining iqtisodiy integratsiyasi ishga joylashish uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Biroq, bu hodisa xalqaro mehnat bozorida raqobatning kuchayishi bilan birga keladi.

2. Globallashuvning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sirining dualizmi ekanligi. Bir tomondan, migrantlarning pul o'tkazmalari YalMning katta qismini tashkil etadi, oilalarning turmush darajasini qo'llab-quvvatlaydi va kichik biznesni rivojlantirishga yordam beradi. Boshqa tomondan, malakali kadrlarning chiqib ketishi mamlakat ichida mutaxassislar etishmasligiga olib keladi.

3. Ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar va shaxsni o'zgartirish omili sifatida. Muhojirlarning xorijiy mamlakatlarda uzoq muddatli qolishi ularning ijtimoiy-madaniy me'yorlari va qadriyatlarining

o'zgarishiga olib keladi. Qaytgan migrantlar jamiyatga qayta integratsiyalashuv muammolariga duch kelishlari odatiy hol emas.

4. Migratsiya jarayonlarini institutsional tartibga solish zarur ekanligi. Mehnat migratsiyasini boshqarish bo'yicha davlat siyosati yanada rivojlanishni talab qiladi, shu jumladan muhojirlarning huquqlarini himoya qilish uchun Qonunchilik mexanizmlarini yaratish, transmilliy shartnomalarni tartibga solish va vataniga qaytarishni qo'llab-quvvatlash.

Shuningdek, quyidagi uslubiy-amaliy taklif va tavsiyalarni ham keltirib o'tamiz:

1. Mehnat migratsiyasini tartibga solishning institutsional bazasini rivojlantirish mexanizmlarini mustahkamlash. Globallashuv jarayonlarining ta'sirini hisobga olgan holda mehnat migratsiyasini boshqarishning milliy strategiyasini ishlab chiqish. O'zbekistonlik migrantlarning huquqlarini himoya qilish uchun mezbon mamlakatlar bilan ikki tomonlama bitimlar tuzish. Mehnat migrantlari huquqlarini himoya qilishda kasaba uyushmalari va nodavlat tashkilotlarning rolini kuchaytirish.

2. Malakali kadrlarni saqlab qolish uchun iqtisodiy siyosatni takomillashtirish. Mamlakat ichida iqtisodiy o'sish uchun sharoit yaratish, shu jumladan kichik va o'rta biznesni rag'batlantirish. Qaytib kelganidan keyin sobiq migrantlar tomonidan ochilgan startaplar va korxonalarni subsidiyalash dasturlari. Xalqaro ish haqi standartlari va mehnat sharoitlarini hisobga olgan holda mehnat bozorini rivojlantirish.

3. Migrantlarning ijtimoiy-madaniy moslashuvi va qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish. Qabul qiluvchi mamlakatlarda migrantlarni birlashtirish bo'yicha tayyorgarlik kurslarini tashkil etish. Qaytib kelgan muhojirlarni moslashtirish dasturlarini ishlab chiqish, shu jumladan psixologik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash. Mehnat migrantlari malakasini oshirishga qaratilgan ta'lim loyihalarini yaratish.

4. Ilmiy tadqiqotlar va ta'lim dasturlarini rivojlantirish. OTM va KXM dasturlariga migratsiya jarayonlari fanlarini kiritish. Iqtisodiyot, falsafa va migratsiya sotsiologiyasini birlashtirgan fanlararo tadqiqotlar o'tkazish. Mehnat migratsiyasi masalalari bo'yicha xalqaro konferensiyalar va seminarlar tashkil etish.

Umumiy xulosa sifatida globallashuvning O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'sirini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, bu jarayon tartibga solishga kompleks yondashuvni talab qiladi. Davlat siyosatini modernizatsiya qilish, muhojirlarni himoya qilish mexanizmlarini ishlab chiqish, yuqori malakali mutaxassislarning qaytishini rag'batlantirish va ijtimoiy moslashuv dasturlarini yaratish zarur. Faqat davlat, jamiyat va xalqaro tashkilotlarning samarali o'zaro ta'siri sharoitida salbiy oqibatlarini minimallashtirish va globallashuv jarayonlaridan maksimal darajada foydalanish mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

- https://www.gazeta.uz/ru/2024/01/16/labor-migration/?utm_source=chatgpt.com
- https://www.gazeta.uz/ru/2024/05/27/migrants/?utm_source=chatgpt.com
- Островская Татьяна Александровна Концепция "Текущей современности" 3.Баумана и модификация дискурсивных практик элиты // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение. 2016. № 4. 2016. - С. 89-94. / URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-tekuchey-sovremennosti-z-baumana-i-modifikatsiya-diskursivnyh-praktik-elity> (Murojat sanasi: 14.02.2025).
- Птицына С.С. Теория сетевого общества М.Кастельса: теоретикосоциологический анализ // Всероссийский журнал научных публикаций. 2011. № 3 (4). - С. 55-56. / URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoriya-setevogo-obschestva-m-kastelsa-teoretikosotsiologicheskii-analiz> (Murojat sanasi: 14.02.2025).
- Соболева, Елена Валерьевна. Концепция производства общества в социологии Алена Турена. Диссертация на соискание учёной степени кандидата социологических наук. - Санкт-Петербург: 1998. - С. 124.
- Трудовая миграция в Республике Узбекистан: социальные, правовые и гендерные аспекты (Сб. ст. / Отв. ред. Е.В.Абдуллаев) - Ташкент: 2008. - С. 204.
- Бондаренко Ксения Андреевна Влияние трансформации социокультурных факторов на процессы внешней трудовой миграции Узбекистана // Пространственная экономика. 2020. № 3. - С. 76-108. / URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-transformatsii-sotsiokulturnyh-faktorov-na-protsessy-vneshney-trudovoy-migratsii-uzbekistana> (Murojat sanasi: 14.02.2025).
- Юлдашев Шухрат Ганиевич Современные тенденции регулирования трудовой миграции в республике Узбекистан // Экономика и финансы (Узбекистан). 2023. № 7 (167). - С. 38-52. / URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennyye-tendentsii-regulirovaniya-trudovoy-migratsii-v-respublike-uzbekistan> (Murojat sanasi: 14.02.2025).
- Руденко Максим Николаевич Миграционные процессы в условиях глобализации и их влияние на региональную стабильность // Нефтегазовые технологии и экологическая безопасность. 2015. №1 (59). - С. 85-96. /

FALSAFA

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/migratsionnye-protsessy-v-usloviyah-globalizatsii-i-ih-vliyanie-na-regionalnuyu-stabilnost> (Murojat sanasi: 14.02.2025).

10. Уязвимость мигрантов и потребности интерпatsii в Центральной Азии: Основные причины и социальноэкономические последствия возвратной мигpatsii. Региональная полевая оценка в Центральной Азии 2016.- Астана: 2016. - С. 288.

11. Дрокин Михаил Сергеевич. Социально-философский анализ феномена мигpatsii. Диссертatsия на соискание учёной степени кандидата философских наук. - Москва: 2005. - С. 121.